

związane z prześladowaniami (s. 333-688). Wiele tych dokumentów ukazuje się po raz pierwszy. W książce znajdziemy także krótkie biografie najważniejszych postaci (s. 719-767). Wreszcie wskazano na materiał źródłowy i literaturę sekundarną (s. 769-785).

Trzeba zauważyć, że praca powstała we wschodniokościelnym Instytucie Wydziału Teologii Ewangelickiej Uniwersytetu w Monasterze (Münster) w ramach programu „Diktaturen im Europa des 20. Jahrhunderts”. To bezcenne wydawnictwo ukazało się m.in. dzięki grantowi Fundacji Volkswagena.

Książkę należy polecić przede wszystkim teologom, historykom Kościoła (nie tylko prawosławnego) i zajmującym się historią powszechną, politologom, duchownym i w ogóle humanistom, wreszcie politykom, aby mogli się zapoznać z doświadczeniami wynikającymi ze styku Kościoła i państwowości, w szczególności z zerknięcia się wielkiego Kościoła z systemem totalitarnym.

KAROL TOEPLITZ
GDAŃSK

* * *

Joanna Pisulińska, *Żydzi w polskiej myśli historycznej doby porozbiorowej (1795-1914). Syntezy, parasyntezy i podręczniki dziejów ojczytstych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2004, ss. 299

Na polskim rynku księgarskim coraz więcej jest książek poświęconych tematyce żydowskiej. Są to głównie publikacje na temat kultury i religii tej największej w historii Rzeczypospolitej mniejszości narodowej oraz jej losów podczas II wojny światowej. Znajdziemy również prace dotyczące zapatrywań na kwestię żydowską różnych historyków czy ugrupowań politycznych w XIX i XX wieku. Do takich należy wydana w 2004 roku książka Joanny Pisulińskiej *Żydzi w polskiej myśli historycznej doby porozbiorowej (1795-1914). Syntezy, parasyntezy i podręczniki dziejów ojczytstych*. Autorka podjęła się opracowania w sposób całościowy poglądów historyków z XIX i początku XX wieku na temat społeczności żydowskiej. Za cel postawiła sobie próbę odpowiedzi na pytania, jak kształtował się obraz Żyda w zwartych pracach historycznych poświęconych dziejom Polski, jak się on zmieniał w ciągu ponad stu lat, w jakim stopniu interesowano się dziejami tej ludności, jak ją postrzegano i oceniano jej rolę (s. 8).

Autorka przeanalizowała około 200 syntez, parasyntez i podręczników historii Polski wydanych w latach 1795-1914, które przez ten długi okres w znacznym stopniu wpływały na świadomość historyczną Polaków, kształtując jednocześnie ich nastawienie emocjonalne wobec Żydów. Aby w pełni przedstawić poglądy historyków na temat tej społeczności, A. Pisulińska sięgnęła również, choć w znikomym stop-